

Obsah

1 ÚVOD	11
2 ČTENÁŘSKÁ GRAMOTNOST JAKO TEORETICKÝ PROBLÉM	13
2.1 Gramotnost, čtenářská gramotnost	13
2.1.1 Počáteční čtenářská gramotnost	16
2.1.2 Přístupy k dalšímu členění a specifikaci čtenářské gramotnosti	18
2.2 Výzkumy problematiky čtenářské gramotnosti	23
2.2.1 Výzkumy problematiky čtenářské gramotnosti v České republice	23
2.2.2 Zahraniční přístupy a impulzy	27
2.3 Čtenářská gramotnost ve vztahu ke čtenářství	29
2.4 Zjišťování úrovně čtenářské gramotnosti žáků	30
2.4.1 Mezinárodní výzkum PIRLS	30
2.4.2 Mezinárodní výzkum PISA	31
2.5 Typy úloh ve výzkumech čtenářské gramotnosti	32
2.6 Faktory ovlivňující čtenářskou gramotnost	33
2.6.1 Vliv sociokulturního a rodinného prostředí	35
2.6.2 Vliv prostředí školy	37
2.6.3 Vliv textového materiálu	42
2.6.4 Vlivy vycházející z individuálních dispozic žáka	43
2.6.5 Vliv čtenářské zkušenosti	43
2.6.6 Vliv motivace	45
2.6.7 Rizikové faktory ve vývoji gramotnosti	46
2.7 Evaluace a autoevaluace stavu a rozvoje čtenářské gramotnosti	46
3 SLEDOVÁNÍ ÚROVNĚ ČTENÁŘSKÉ GRAMOTNOSTI	49
3.1 Základní východiska a hypotézy	49
3.2 Přehled použitých výzkumných metod a výběr výzkumné strategie	50
3.3 Charakteristika respondentů	50
3.4 Zkoumané faktory vlivu na čtenářskou gramotnost (proměnné)	51
3.5 Charakteristika výzkumu tichého čtení s pozorností	52
3.6 Charakteristika výzkumné metody didaktický test	53
3.6.1 Charakteristika užitých textů	54
3.6.2 Charakteristika testových úloh z hlediska úrovně čtenářské gramotnosti	57
3.6.3 Charakteristika testových úloh z hlediska typologie úloh	58

3.6.4	<i>Pojetí hodnocení a evaluační škály</i>	59
3.7	Poznámky k realizaci výzkumného šetření a jeho omezením	60
4	ÚROVEŇ ČTENÁŘSKÉ GRAMOTNOSTI ŽÁKŮ 1. STUPNĚ ZŠ (Analýza výsledků výzkumného šetření)	61
4.1	Výsledky výzkumu z hlediska procesů porozumění	61
4.1.1	<i>Výsledky ve skupině zkoumající doslovné porozumění</i>	61
4.1.2	<i>Výsledky ve skupině zkoumající vysuzování z textu</i>	75
4.1.3	<i>Výsledky ve skupině zkoumající vysuzování ze zkušenosti</i>	90
4.1.4	<i>Výsledky ve skupině zkoumající aplikaci informací</i>	103
4.1.5	<i>Komparace výsledků skupin</i>	117
4.2	Závislost kvality čtenářské gramotnosti na školním prospěchu	121
4.2.1	<i>Závislost na celkovém průměrném prospěchu</i>	122
4.2.2	<i>Závislost na prospěchu z českého jazyka</i>	127
4.2.3	<i>Závislost na prospěchu z matematiky</i>	130
4.2.4	<i>Závislost na prospěchu v rámci relativních prospěchových skupin</i> ..	132
4.3	Závislost kvality čtenářské gramotnosti na pohlaví žáků	138
4.4	Závislost kvality čtenářské gramotnosti na tichém čtení	140
4.4.1	<i>Vývoj schopnosti tichého čtení</i>	140
4.4.2	<i>Vztah mezi tichým čtením a čtenářskou gramotností</i>	141
5	REFLEXE ZJIŠTĚNÉ ÚROVNĚ ČTENÁŘSKÉ GRAMOTNOSTI	145
5.1	Vyhodnocení výzkumného šetření na základě stanovených hypotéz	145
5.2	Diskuze nad specifickými problémy rozvoje čtenářské gramotnosti	147
6	PRAKTICKÝ MANUÁL ROZVOJE ČTENÁŘSKÉ GRAMOTNOSTI ŽÁKŮ	153
6.1	Zásady výběru výchozího textu	153
6.2	Zásady tvorby úloh rozvíjejících čtenářskou gramotnost	154
6.3	Zásady při práci s texty a úlohami	158
6.4	Manuál tvorby úloh rozvíjejících doslovné porozumění	159
6.5	Manuál tvorby úloh rozvíjejících vysuzovací schopnosti	161
6.6	Manuál tvorby úloh podporujících dovednost aplikace poznatků	163
6.7	Několik poznámek a dalších námětů	166
7	ZÁVĚR	169

Resumé	173
Seznam použité literatury	175
Seznam zkratk	183
Přílohy	185
Příloha 1: Výzkumný materiál didaktický test.....	187
Příloha 2: Záznamový arch pro výsledky didaktického testu	193
Příloha 3: Výzkumný materiál pro analýzu tichého čtení s pozorností	194
Příloha 4: Výzkumný materiál pro analýzu tichého čtení s pozorností – řešení	196
Příloha 5: Záznamový arch pro tiché čtení s pozorností.....	198
Příloha 6: Záznamový arch prospěchu žáků a dalších údajů	199